

Експертний коментар Дмитра Шульги до проекту звіту органів державної влади про виконання у 2008 році Державної цільової програми інформування громадськості з питань європейської інтеграції на 2008-2011 роки

Автор: Дмитро Шульга, старший менеджер Європейської програми Міжнародного фонду “Відродження”, член Координаційної ради з виконання Державної цільової програми інформування громадськості з питань європейської інтеграції на 2008-2011 роки. Тел. (044) 461 95 00, e-mail: shulga@irf.kiev.ua.

Цей експертний коментар підготовлений на запит Держкомтелерадіо. Основою для аналізу були звітні матеріали центральних та регіональних органів виконавчої влади, надані Держкомтелерадіо.

При роботі над цим коментарем також використовувалися:

- відгуки низки регіональних громадських організацій на проект звіту;
- матеріали “Аналіз ефективності виконання [Програми] у 2008 році: огляд та рекомендації на основі відкритих джерел”, підготовлені МГО “Інтерньюз-Україна” у грудні 2008;
- попередні проекти Програми та офіційно затверджений текст Програми;
- матеріали першого засідання Координаційної ради з виконання Програми та ідеї, висловлені учасниками засідання.

ОЦІНКА ВИКОНАННЯ ЗАХОДІВ ПРОГРАМИ

ЗАВДАННЯ 1. Підвищення рівня поінформованості громадськості про пріоритети, стан виконання поточних завдань, перспективи реалізації державної політики європейської інтеграції та співпраці з ЄС і Радою Європи у різних сферах

1) розміщення на офіційних інтернет-сторінках органів виконавчої влади інформації про виконання Програми та співробітництво з ЄС і Радою Європи

Оцінка МГО Інтерньюз-Україна (матеріали “Аналіз ефективності виконання [Програми] у 2008 році: огляд та рекомендації на основі відкритих джерел”, грудень 2008), зроблена на замовлення Держкомтелерадіо на основі огляду сайтів ЦОВВ у період з 1 по 10 грудня 2008:

“На 6 сайтах ЦОВВ інформація про євро інтеграцію відсутня взагалі, або датована 2006-07 роками. Майже всі розділи та рубрики щодо євроінтеграції, створені на сайтах ЦОВВ, не є інформативними і практично не

поновлюються. Лише на 2-х сайтах, а саме, Міністерства юстиції та Головного управління державної служби України, можна ознайомитися з інформацією щодо євроінтеграції. Практично на всіх сайтах відсутня інформація про галузеві міжнародні програми (проекти) ЄС, Ради Європи, в яких бере участь Україна. Крім згаданих сайтів Мінюсту та Головдержслужби інформацію про це можна знайти лише на сайті Національного космічного агентства України”.

2) проведення конференцій з питань європейської інтеграції

Слід відмітити, що майже всі (!) ЦОВВ, які згідно з Програмою мали проводити у 2008 році конференції за кошти державного бюджету, цього не зробили. Пояснення всіх цих ЦОВВ полягає у тому, що не було передбачено відповідні кошти у бюджеті 2008 року. Виникає питання, чому тоді ці ЦОВВ на етапі погодження проекту Програми залишали ці конференції серед заходів 2008 року.

Це зауваження повною мірою стосується Мінжитлокомунгоспу, Мінприроди, Держмитслужби, Держдепартаменту з питань виконання покарань. Мінагрополітики обґрунтував відсутність проведення заходу 2008 року тим, що були зменшені видатки у бюджеті 2009 року. Також сюди можна зарахувати Мін'юст, який не надав інформації про виконання цього заходу.

Виключеннями є Держкомнацрелігій (який звітує про проведення конференції “Моделі міжетнічних відносин в Україні та Європі: правовий та етнологічний досвід” за участі Верховного Комісара ОБСЄ з питань національних меншин і витрати на проведення цього заходу у розмірі 50 000 грн. з держбюджету) та Мінтрансв'язку (звітує про проведення конференції з питань інтеграції України до транс'європейської транспортної мережі; обсяг витрачених коштів та їх джерело не зазначені). Проте на сайтах Держкомнацрелігій та Мінтрансв'язку не вдалося знайти інформації про ці конференції.

НКАУ звітує про низку заходів, проведених за кошти державного бюджету, тематика яких приблизно відповідає передбаченим Програмою і, відповідно, це може бути зарахованим як виконання заходу Програми.

Мінсім'ямолодьспорт фінансувало відповідні конференції за рахунок коштів на забезпечення державної підтримки програм з питань сім'ї, молоді та жінок, розроблених громадськими організаціями. Логічно було би тоді на етапі підготовки Програми зазначити про те, що цей захід міністерства буде виконуватися за рахунок коштів з іншої бюджетної лінії. Разом з тим, при виконанні заходу у наступні роки слід звертати увагу, аби витримувалася передбачена Програмою тематика (досвід молодіжної політики європейських країн для України).

МОЗ, Мінпромполітики, Головдержслужба, Держкомстат провели конференції, присвячені завданням реформування відповідних галузей у контексті європейської інтеграції, за кошти міжнародної технічної допомоги (ЄС або країн-членів ЄС чи інших країн). Антимонопольний комітет переніс захід – презентацію звіту Організації економічної співпраці та розвитку (OECD) – на 2009 рік. Фінансування виконання цих заходів Програми за рахунок міжнародної технічної допомоги можна тільки вітати, але за умови витримки тематики конференцій.

Адміністрація Держприкордонслужби проводила брифінги та прес-конференції. Такий формат заходів відповідає завданню інформування про державну політику, але порівняно з форматом конференції тут відсутні елементи зворотнього зв'язку та публічної експертної дискусії, що є недоліком. Зрештою, прес-брифінги та прес-конференції є поточним завданням органів державної влади, у той час як йдеться про додатковий щорічний захід – конференцію – на виконання Програми.

Мінфін та СБУ провели заходи, змістовне наповнення яких не відповідає передбаченим Програмою і тому не можуть вважатися виконанням заходів Програми. Так, Мінфін звітує про проведення конференції “Розвиток фінансової системи України в умовах економічної глобалізації” (а не “Запровадження європейських стандартів у процесі реалізації державної бюджетної політики”, як передбачено Програмою) та 2 круглих столів: “Бюджет - 2008” та “Наукове обґрунтування основних напрямів бюджетної політики (Бюджетної декларації) на 2009 рік”. У свою чергу, СБУ звітує про те, що було розміщено на сайті Концепцію реформування СБУ; проведено круглий стіл за участю послів країн-членів НАТО і ГУАМ; інформаційно-роз'яснювальні семінари для курсантів та співробітників СБУ з питань практичної реалізації курсу України на європейську інтеграцію. У той час як Програмою передбачалося проведення конференції “Реформування служб безпеки в Україні та державах – членах ЄС”.

Аналіз поданих ЦОВВ звітних матеріалів демонструє, що є проблема з розумінням суті та мети проведення щорічних конференцій, передбачених Програмою. По-перше, такі конференції є нагодою для звітування ЦОВВ про фактичне виконання заявлених у минулому євроінтеграційних планів реформ у своїх галузях та інформування про наступні пріоритети. По-друге, це є нагодою для порівняння ситуації в Україні з досвідом реформ у європейських країнах, зокрема, нових членах ЄС. По-третє, це експертна публічна дискусія та зворотній зв'язок, потрібний для успішного впровадження будь-якої політики. По-четверте, проведення таких конференцій також задовольняє потребу якісного покращення публічного дискурсу про європейську інтеграцію України: його переведення з заїждженої теми “членство - сусідство” до розуміння “інтеграції України до ЄС як процесу внутрішніх

реформ, спрямованих на наближення стандартів життя в державі до європейських” (цитата з тексту Програми).

Саме з цих міркувань у тексті Програми і були передбачені ці конференції, тематика яких була сформульована як галузева інтеграція України до спільних європейських політик / реформування певних галузей у контексті європейської інтеграції України / порівняння галузевих реформ та політик в Україні і у державах – членах ЄС / запровадження європейських стандартів в Україні.

3) проведення громадських слухань (читань) в регіонах у рамках Дня Європи в Україні

Оцінюючи виконання цього заходу Програми, потрібно брати до уваги, що ця Програма була затверджена вже після святкувань Дня Європи – 2008.

Аналізуючи надану ОДА, РМ АРК, КМДА та СМДА інформацію, складається враження, що ці виконавці Програми або не розуміють, що має бути змістом виконання цього заходу, або просто намагаються приписати якомога більше заходів. Адже в абсолютній більшості випадків йдеться не про громадські слухання з приводу державної політики, а про іншого типу та змісту заходи. Наприклад, аж ніяк не можуть бути зараховані до виконання цього заходу Програми проведення інформаційних заходів у навчальних закладах для учнів. У низці випадків неможливо навіть приблизно оцінити стан виконання цього заходу Програми через занадто загальну інформацію, що було надано (часто – просто перелік типів заходів, які ніби-то були проведені, на кшталт “в області були проведені громадські слухання, круглі столи, семінари, лекції, навчальні години, бесіди...”).

Наскільки можна зрозуміти (точніше – здогадуватися, бо за відсутньої детальнішої інформації про проведені заходи це саме так і може бути), до виконання цього заходу Програми можна зарахувати заходи, про які звітують ОДА: Одеська (низка заходів), Дніпропетровська (конференція “Актуальні проблеми європейської та євроатлантичної інтеграції України”), Донецька (громадські слухання “Якість освіти: європейський вимір”), Житомирська (круглий стіл “Актуальні проблеми європейської інтеграції України та шляхи їх вирішення”), Луганська (круглий стіл “Євроінтеграційні процеси в Україні, зокрема, в Луганській області”), Рівненська (громадські слухання (читання) “Інтеграційні процеси в Україні: переваги та недоліки” – хоча цей захід проведено у листопаді 2008, тобто не у контексті Дня Європи), Чернівецька (громадські слухання “Європейське покликання України: нові моделі інтеграції”). Не виключено, що, за умови надання детальнішої інформації про ці заходи, могло би виявитися, що вони насправді не відповідають формату та змісту цього заходу Програми.

Можна зробити висновок, що є потреба централізованої методичної підтримки проведення цих громадських слухань (читань) у регіонах. Суть цих слухань має полягати у виконанні завдання №1 Програми (на відміну від заходу святкування Дня Європи у рамках виконання Завдання №4 Програми, про що нижче) – підвищення рівня поінформованості громадськості про пріоритети, стан виконання поточних завдань, перспективи реалізації державної політики європейської інтеграції та співпраці з ЄС і Радою Європи у різних сферах. Для цілей виконання цього завдання, формат громадських слухань (читань) має бути дотриманий.

ЗАВДАННЯ 2. Підвищення рівня обізнаності громадян про можливості, що існують в рамках співпраці з ЄС та Радою Європи

1) забезпечення розвитку мережі центрів європейської інформації на базі:

обласних та районних бібліотек; бібліотек вищих та загальноосвітніх навчальних закладів

Багато відповідальних виконавців Програми з числа регіональних органів влади не знають про Центри європейської інформації (ЦЄІ), що утворені у їхніх регіонах на базі обласних бібліотек за фінансової підтримки Міжнародного фонду “Відродження” протягом 2005 – 2008 років. Загалом, 24 ЦЄІ було відкрито за підтримки МФВ. 23 з них функціонують на базі обласних наукових універсальних бібліотек у Вінниці, Дніпропетровську, Донецьку, Житомирі (закрито), Івано-Франківську, Кіровограді, Луганську, Луцьку, Львові, Миколаєві, Одесі, Полтаві, Рівному, Сумах, Тернополі, Ужгороді, Харкові, Херсоні, Хмельницьку, Черкасах, Чернівцях, Чернігові та у м. Сімферополь. У 2007 році відкрився перший пілотний ЦЄІ на базі бібліотеки вищого навчального закладу – Севастопольського національного технічного університету. Загальну інформацію про мережу ЦЄІ та контактні дані кожного ЦЄІ можна знайти за адресою <http://eu.prostir.ua/in/39896.html>. Кожен ЦЄІ має спеціалізовану літературу, комп’ютери з доступом до Інтернету, інформаційних консультантів і проводить інформаційно-просвітницькі заходи для різних аудиторій.

Низка ОДА у своїх звітах згадують про те, що у їхніх областях функціонують ЦЄІ, але забувають зазначити джерело підтримки. Реально, цей захід Програми виконаний не ОДА, а Міжнародним фондом “Відродження”. Приємними виключеннями є Волинська, Сумська, Черкаська ОДА та Севастопольська МДА, які, зазначаючи про ЦЄІ у їхніх регіонах, згадують про підтримку з боку МФВ. Разом з тим, варто було би, наприклад, відзначити, що з боку Севастопольської МДА не надається взагалі жодної підтримки місцевому ЦЄІ на базі Севастопольського національного технічного університету: представник СМДА навіть не прийняв запрошення

завітати на жоден з перелічених у звіті СМДА заходів ЦЄІ, усі які проводилися за підтримки МФВ.

Слід зазначити, що “центром європейської інформації” не може вважатися книжкова тематична виставка або стенд у бібліотеці – так, як звітується низка ОДА. Можливо, ці ОДА невірно зрозуміли значення показника очікуваного виконання цього заходу Програми, і тому намагалися надати якомога більші цифри. Адже цифра 20 у колонці “кількість центрів європейської інформації у 2008 році” означає, що 20 ЦЄІ мають бути у всій країні у цілому, а не 20 ЦЄІ у кожній області.

Дніпропетровська та Івано-Франківська ОДА звітуються про взагалі не релевантну для цього заходу Програми діяльність: семінар, урок, тиждень місцевої демократії і церемонія вручення прапора (можливо, це інформаційні заходи, організовані Дніпропетровським та Івано-Франківським ЦЄІ?)

Луганська ОДА звітує про 2 центри в одній і тій же бібліотеці (“На базі Луганської обласної універсальної бібліотеки ім. М.Горького створені Центр інформації з питань європейської та євроатлантичної інтеграції та Центр європейської інформації”), не пояснюючи доцільність мати два центри в одному приміщенні.

Київська ОДА звітується про відкриття Бориспільського центру європейської інформації, центри європейської інформатизації “Європейські сузір’я” у 20 бібліотеках Броварського району, створення Центру європейської інформації на базі бібліотеки у Баришівському районі – але на сайті Київської ОДА не вдалося знайти інформацію про жоден з цих центрів.

У 2009 році Програмою передбачено функціонування 25 ЦЄІ на базі обласних бібліотек по всій Україні. Міжнародний фонд “Відродження”, за підтримки якого були відкриті 23 ЦЄІ на базі обласних бібліотек, планує скорочувати фінансування цих центрів, відповідно до того, що обов’язки підтримки центрів європейської інформації, відповідно до Програми, мають переобрати на себе регіональні органи державної влади за рахунок місцевих бюджетів.

2) проведення у регіонах презентацій і тренінгів з питань надання допомоги ЄС згідно з документом "Європейський інструмент сусідства та партнерства"

Мінекономіки звітує про 4 заходи: 3 презентації під час круглих столів та семінару, а також 1 семінар. Ці 4 заходи були у Києві, Одесі і Івано-Франківську. Програмою на 2008 рік було заплановано 8 заходів щороку – і у регіонах, а не Києві.

Не зазначено, хто проводив ці презентації і ці заходи, яка роль Мінекономіки: чи воно організовувало / фінансово підтримувало заходи, чи просто на них виступали запрошені працівники міністерства. Скоріш за все, останнє, адже жодного фінансування у Програмі на організацію цих заходів не передбачено і Мінекономіки не звітує про витрачені на ці заходи кошти. У цьому зв'язку варто згадати, що під час підготовки Програми саме Мінекономіки відмовилося від того, аби включати фінансування цих заходів, аргументуючи це тим, що подібні заходи відбуваються і мають відбуватися за рахунок коштів ЄС.

На практиці, доводиться відзначати вкрай низьку обізнаність у регіонах із існуючими можливостями отримати кошти з фондів та програм ЄС.

3) розміщення на офіційних інтернет-сторінках органів виконавчої влади інформації про можливості європейських програм, надання допомоги ЄС згідно з документом "Європейський інструмент сусідства та партнерства"

Усі ЦОВВ звітуються про виконання цього заходу або загальною фразою "на сайті постійно оновлювалася інформація про надання допомоги ЄС згідно з Європейським інструментом сусідства і партнерства", або зазначаючи, що на сайті розміщувалися новини про заходи у рамках проектів за підтримки ЄС (у рамках TACIS, TAIEX, Twinning тощо).

Наприклад, Міністерство економіки звітує, що "необхідні документи та інформація про можливості європейських програм, зокрема в рамках Європейського інструменту сусідства і партнерства, регулярно розміщуються на зовнішньому сайті Міністерства у рубриці "Співробітництво між Україною та ЄС". Але достатньо зайти на сайт Мінекономіки, аби пересвідчитися, що підрубрика "Європейський інструмент сусідства та партнерства" рубрики "Співробітництво між Україною та ЄС" пуста:
http://me.kmu.gov.ua/control/uk/publish/category/main?cat_id=80873

Загалом, надана ЦОВВ звітна інформація по цьому заходу не є релевантною і свідчить про нерозуміння сенсу цього окремого заходу Програми, його відмінності від заходу №1 Завдання №1. Потрібне роз'яснення, що сенс цього заходу Програми полягає у тому, аби інформувати користувачів сайтів (окремих громадян (дослідників, студентів тощо), органи місцевої влади, юридичних осіб (бізнес, навчальні заклади, громадські організації тощо)) про можливості, які для них (а не для цих ЦОВВ!) відкриті у рамках галузових європейських програм, технічної та фінансової допомоги з боку ЄС.

ЗАВДАННЯ 3. Підвищення рівня обізнаності громадян про європейські цінності, стандарти, досвід проведення реформ та критерії членства в ЄС

1) надання громадським організаціям підтримки у здійсненні заходів щодо:

інформування на всеукраїнському та регіональному рівні громадськості з питань європейської інтеграції; інформування на регіональному рівні громадськості з питань європейської інтеграції

Місцеві органи державної влади звітуються про масу заходів, проведених у регіонах – як правило, не зазначаючи, ким вони проведені і за чий кошти. Виникає підозра, що абсолютна більшість публічних заходів була проведена громадськими організаціями за підтримки іноземних донорів – але у своїх звітах ОДА навіть не згадують назви цих організацій (приємні виключення - Івано-Франківська ОДА, яка зазначає про ГО “Ділові ініціативи”, і Луганська ОДА, яка зазначає про ГО “Європейський вибір”).

Слід наголосити, що змістом цього заходу Програми є не проведення заходів саме по собі, а саме надання підтримки громадським організаціям з коштів місцевих бюджетів для проведення таких заходів. На жаль, у звітах ОДА, РМ АРК, КМДА та СМДА саме про таку діяльність не йдеться у жодному випадку.

Низка місцевих органів державної влади звітують про проведені заходи у (середніх) навчальних закладах – що не відноситься до виконання цього заходу Програми.

Подив викликає надання інформації про висвітлення теми європейської інтеграції місцевими ЗМІ як звіту про виконанні цього заходу Програми. Адже більшість зазначених ЗМІ є приватними, а не державними, і висвітлюють теми європейської інтеграції без фінансової підтримки з боку місцевих органів державної влади (принаймні у жодному звіті не було зазначено про таку підтримку).

Можна лише вітати ініціативу ОДА щодо створення тематичних рубрик на своїх сайтах, адже вони не зобов’язані цього робити за Програмою. Проте, рівень наповнення цих рубрик залишає бажати кращого – див. звіт “Інтер’юз-Україна” для оцінки наповнення кожного з сайтів.

2) організація навчання журналістів, які працюють у державних та недержавних засобах масової інформації, з підготовки матеріалів з питань європейської інтеграції

За звітом Держкомтелерадіо, захід виконано: було проведено 2 дводенних семінари-тренінги для Черкаської та Чернігівської ОДТРК та 1 одноденну конференцію у Інституті журналістики. Загальні витрати склали 110 000 грн.

У звіті і на сайті Держкомтелерадіо відсутня інформація про безпосереднього виконавця цього заходу (переможця тендеру).

3) проведення серед журналістів, які працюють у державних та недержавних засобах масової інформації, конкурсу на краще висвітлення питань щодо європейських цінностей, стандартів, досвіду проведення реформ та перспектив набуття Україною членства в ЄС

Відповідний конкурс проведений, захід виконано. Витрачено 50 000 грн.

У звіті і на сайті Держкомтелерадіо відсутня інформація про безпосереднього виконавця цього заходу (переможця тендеру), відсутній список журналістів – переможців конкурсу.

4) організація поїздок журналістів, відібраних на конкурсній основі, до європейських держав - нових членів ЄС відповідно до двосторонніх угод

Захід виконано: проведено 4 поїздки по 2 журналісти до 4 нових країн-членів. Загалом витрачено 150 000 грн.

Учасниками цих поїздок були журналісти – переможці конкурсу за заходом №3, для яких ці поїздки були призом за перемогу.

Для майбутнього варто подумати над тим, як виконувати цей захід саме у вигляді організації поїздок українських журналістів до країн – нових членів ЄС на підставі двосторонніх угод з цими країнами – тобто проводити озноймчо-навчально-робочі поїздки груп журналістів до певних країн. У такому випадку більша частина коштів могла би бути виділена країнами ЄС, а з коштів Держкомтелерадіо – необхідне співфінансування.

5) розширення та розвиток мережі шкільних євроклубів та підтримка їх діяльності

У 2008 році не було передбачено виконання і фінансування цього заходу Програми. Проте КМДА, ОДА та РМ АРК надали звітність.

У багатьох звітах зазначається, що діє певна кількість євроклубів, у школах проведені певні заходи для учнів, певні публічні заходи – але не зазначаючи, ким саме ця діяльність реалізовується і за чиєї підтримки. Виключеннями є Сумська ОДА, яка зазначила назву громадської організації і джерело позабюджетного фінансування; а також Луганська ОДА, яка зазначила, що євроклуби створені за активної підтримки громадських організацій (але не зазначили назви цих ГО). Проте, наприклад, Харківська ОДА перелічила проведені заходи, але не зазначила, що усі вони були проведені громадськими організаціями і за небюджетні кошти.

6) проведення конкурсів наукових робіт з питань європейської інтеграції серед учнів загальноосвітніх та студентів вищих навчальних закладів

виконання заходу у 2008 році не передбачалося

7) проведення наукових конференцій та форумів з питань європейської інтеграції серед учнів загальноосвітніх та студентів вищих навчальних закладів

виконання заходу у 2008 році не передбачалося

8) видання посібників:

для вчителів загальноосвітніх навчальних закладів з висвітленням тем міжнародних зв'язків, міжнародних інституцій та європейської інтеграції України; для учнів загальноосвітніх навчальних закладів "Україна в Європі та світі"

виконання заходу у 2008 році не передбачалося

9) розроблення навчальних програм з питань європейської інтеграції для загальноосвітніх навчальних закладів і спеціального курсу "Україна в Європі та світі"

виконання заходу у 2008 році не передбачалося

10) виготовлення та трансляція в ефірі недержавних рейтингових телерадіоканалів роликів з питань європейської інтеграції

Держкомтелерадіо звітує про виконання заходу: виготовлення 4 телероликів по 20 сек. і 4 радіороликів по 15 сек., та їхню трансляцію не менше 500 разів "у час, сприятливий для відповідної аудиторії в усіх областях України". На виконання цього заходу та заходу №11 було витрачено разом 570 000 грн.

У звіті і на сайті Держкомтелерадіо відсутня інформація про безпосереднього виконавця цього заходу (переможця тендеру), відсутні файли теле- та радіо роликів, інформація про те, де і коли їх можна було подивитися / почути.

11) підготовка та трансляція в ефірі недержавних рейтингових телерадіоканалів передач, передач у жанрі "ток-шоу", дебатів, дискусій з питань європейської інтеграції

Держкомтелерадіо звітує про виконання заходу: виготовлення і проведення у прямому ефірі 4 дискусійних телепрограм і 4 дискусійних радіопрограм по

26 хв., та їхню трансляцію в усіх областях України. На виконання цього заходу та заходу №10 було витрачено разом 570 000 грн.

У звіті і на сайті Держкомтелерадіо відсутня інформація про безпосереднього виконавця цього заходу (переможця тендеру), відсутні файли теле- та радіо роликів, інформація про те, де і коли їх можна було подивитися / почути.

12) виготовлення додаткових тематичних інформаційних матеріалів до друкованих видань

Підготовлено та подано до друкованих ЗМІ (газети “День”, “Народна армія”, “Замкова гора”, “Хроніки Хмельниччини”, “Кримська світлиця”, журнали “Камуфляж”, “Атлантична панорама”) загальним накладом 231 000 прим. Витрачено 110 000 грн.

Бажано було би додати копії відповідних публікацій як додатки до звіту про виконання цього заходу Програми. У звіті і на сайті Держкомтелерадіо відсутня інформація про безпосереднього виконавця цього заходу (переможця тендеру).

13) регулярна трансляція підготовлених на державне замовлення телерадіопрограм та роликів Національною телекомпанією, Національною радіокомпанією, Державною телерадіокомпанією "Всесвітня служба "Українське телебачення і радіомовлення" та обласними телерадіокомпаніями

Держкомтелерадіо надає звітну інформацію тільки про НТКУ та УТР. Залишається відкритим питання, чи робили ОДТРК щось на виконання цього заходу Програми.

Вироблені на державне замовлення телерадіопрограми та ролики (у рамках виконання заходів №№ 10 та 11) можна було би (і потрібно, за логікою цього заходу Програми) розміщувати на НТКУ та усіх ОДТРК.

Зважаючи на те, що цього зроблено не було, а також на відсутність інформації про виконання заходу ОДТРК, можна зробити висновок про недостатнє виконання цього заходу.

ЗАВДАННЯ 4. Інтеграція України до європейського інформаційного та інтелектуального простору

1) розроблення, видання та розповсюдження інформаційних матеріалів (листівок, буклетів, плакатів)

виконання заходу у 2008 році не передбачалося

2) проведення щороку Дня Європи в обласних центрах, мм. Києві та Севастополі

У рамках цього заходу Програми у регіонах мали би відбуватися масові яскраві заходи з відзначення Дня Європи, які би пропагували зв'язки між Україною і Європою, європейську ідентичність України загалом і конкретного регіону зокрема.

Мінкультуризму звітує про “роботу з підготовки святкування Дня Європи в Україні. Зокрема, відповідно до доручення МКТ Благодійна організація “Благодійний фонд “Лірос” забезпечила культурно-мистецьке наповнення павільйону “Україна” у рамках “Європейського містечка” у ході святкування Дня Європи у м.Києві” – і на це з боку Мінкультуризму було витрачено 209 000 грн.

Хоча практично усі місцеві органи державної влади звітуються про виконання, у низці випадків йдеться про немасові заходи – наприклад, заходи у навчальних закладах і бібліотеках, - які можуть доповнювати, але не замінити масові публічні заходи у центрі міста. Низка ОДА звітують про проведені “(єдині) дні інформування”, не пояснюючи конкретніше зміст такої діяльності. Київська МДА звітує про щорічний День Європи у Києві, не пояснюючи, яка роль, власне, самої КМДА в організації цього свята (головним організатором якого було, як завжди, Представництво Європейської Комісії). Севастопольська МДА звітує про святкування Дня Європи у Севастополі 20 травня 2008 р. та забезпечення висвітлення усіх заходів, присвячених святкуванню у Севастополі Днів Європи. Проте, жодної подібної інформації на сайті СМДА у рубриках “новости региона” та “сообщения” за травень 2008 р. не знайдено; у плані заходів СМДА з 19 по 25 травня 2008 р. (http://sev.gov.ua/presscenter/newsregion/p_1_at1034_id3046/) відсутня будь-яка згадка про День Європи.

Публічні масові заходи у центрі міста у 2008 році були проведені, наскільки можна зрозуміти зі звітів, лише у Києві, Донецьку, Одесі, Рівному, Харкові, Черкасах, Сімферополі.

Як позитив слід також відзначити приклади цікавих заходів, які мали за мету “наблизити” Європу до мешканців відповідного регіону: у Кіровограді (виставка фотографій “Європа очами кіровоградців”), Рівному (фотовиставка “Європа очима рівнян” у центрі м.Рівне, яку оцінювали учасники святкування Дня Європи), Харкові («Ярмарок націй», виставка-презентацію іноземних спільнот), Херсоні (круглий стіл “Херсонський внесок до європейського культурного кошику”, онлайн-вікторина “Європейські

прикмети Херсону”), Черкасах (святкова концертна програма в філармонії творів європейських майстрів; молодіжний концерт; вечір дружби з делегаціями міст-побратимів з Великобританії, Франції, Естонії та Польщі). Також слід відзначити Луганську ОДА, яка розповсюдила серед ЗМІ спецвипуск інфобюлетеня “День Європи. 10 відповідей на 10 запитань” (ці матеріали опубліковані комунальними друкованими ЗМІ області).

3) трансляція державними телерадіокомпаніями відеопродукції європейських держав про їх історію, культуру, мистецтво, шлях до європейської інтеграції, кращі художні та документальні фільми відповідно до двосторонніх угод

У звіті надано ту саму інфо про НТКУ та УТР, що і до виконання заходу 13 Завдання 3; ця інформація для виконання цього заходу Програми не є релевантною. Відсутня інформація про виконання цього заходу обласними державними ТРК. Жодної інформації не надано про укладені двосторонні угоди з іноземними державними відомствами, організаціями, телерадіокомпаніями. Відповідно, можна констатувати, що цей захід не виконано.

4) проведення днів культури європейських країн відповідно до двосторонніх угод

Мінкультуризму звітує про проведені Дні словацької культури та підписання Програми співпраці між МКТ України і Мінкультури Словацької республіки на 2008-2011 роки і про Дні культури Литовської республіки та підписання Програми культурної співпраці між МКТ України і Мінкультури Литовської республіки на 2008-2010 роки.

Незрозуміло, чому у звіті Мінкультуризму зазначені також два заходи з представлення української культури за кордоном – для виконання цієї Програми ця діяльність не є релевантною.

Мінкультуризму звітує про витрачені 209 147 грн., без детальнішого пояснення – розбивки витрат.

5) утворення і забезпечення діяльності телевізійних кореспондентських пунктів у м. Брюсселі, Таллінні, Ризі, Вільнюсі, Варшаві, Празі, Братиславі, Будапешті, Бухаресті, Софії

Держкомтелерадіо звітує про відкриття корпунктів НТКУ у Брюсселі і у Варшаві (витрачено 899 000 грн.). Зазначається, що, працюючи у Варшаві та Брюсселі, знімальні групи НТКУ підготували 65 репортажів (враховуючи дати відкриття корпунктів у листопаді – грудні, це означає результат роботи тільки протягом кількох тижнів).

У звіті не зазначено, чи цими корпунктами можуть користуватися інші (приватні) телерадіокомпанії України.

ЗАВДАННЯ 5. Проведення моніторингу стану виконання Програми

1) проведення всеукраїнських соціологічних досліджень

виконання заходу у 2008 році не передбачалося

2) проведення громадських обговорень річного звіту про результати виконання Програми та проектів щорічних планів виконання Програми

Держкомтелерадіо у звіті зазначає, що 16 грудня 2008 було проведено “громадське обговорення стану виконання Програми... річного звіту Програми, що відбувалося у форматі круглого столу”. Справа, однак, у тім, що річний звіт про виконання Програми на цьому заході не обговорювався і не міг обговорюватися, адже жодної звітної інформації від ЦОВВ (за виключенням самого Держкомтелерадіо) та місцевих органів державної влади на той момент не було; ГО “Інтерньюз-Україна” проводила аналіз виконання Програми за інформацію з відкритих джерел – тобто сайтів та відповідей органів державної влади на письмові запити.

Враховуючи це, потрібно узгодити у майбутньому термін виконання цього заходу і термін надання звітності усіма виконавцями Програми. Адже громадське обговорення було би набагато ефективнішим тоді, коли був би предмет обговорення, тобто звіт (хоча би попередній) про виконання Програми. Це відповідало би, зрештою, назві заходу.

3) проведення соціологічних досліджень в різних регіонах

Держкомтелерадіо звітує про проведене соціологічне дослідження в усіх адміністративно-територіальних одиницях України, на що витрачено 49 000 грн. Очевидно, йдеться про згадуване у аналітичному документі Держкомтелерадіо дослідження щодо інформованості громадськості про співробітництво України з ЄС та європейську інтеграцію, виконане у жовтні-грудні 2008 року Центром з інформаційних проблем територій ІППММ ім.Я.С.Підстригача НАН України.

Слід зазначити, що у такому вигляді цей захід виглядає ідентичним до заходу №1 цього ж Завдання Програми, що не є логічним. Відповідно, логічним і доцільним є тлумачити зміст цього заходу як проведення соціологічних досліджень (не обов’язково опитувань, а краще фокус-груп та ін. поглиблених методів досліджень) у окремих регіонах для виявлення регіональних специфік. Саме така логіка закладалася у проект Програми, і у

зв'язку з іншими заходами у рамках цього Завдання Програми саме така логіка є виправданою.

2. ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК

Програма виконується частково, головним чином через недостатнє розуміння суті заходів Програми і брак уваги та волі виконавців до її виконання.

Єдиним виконавцем, який виконав більшу частину запланованих заходів, є замовник-координатор Програми (Держкомтелерадіо).

Слід брати до уваги, що Програма була затверджена улітку 2008 року. Це може бути певним виправданням часткового виконання, хоча треба наголосити, що, зважаючи на цю обставину, і вимоги на 2008 рік були не такими високими.

Очікуваним результатом виконання Програми у 2008 році був рівень поінформованості громадян та відповідно підтримки ними вступу України до ЄС у 50% (Додаток 3 до Програми – Очікувані результати). Фактично, згідно з результатами проведеного у жовтні-грудні 2008 р. у рамках Програми соціологічного дослідження, лише 40,5% опитаних дають ствердну відповідь на запитання “Чи хочете Ви, щоб Україна увійшла до ЄС?”. Згідно з даними Центру Разумкова, у грудні 2008 р. ствердну відповідь на запитання “Чи потрібно Україні вступати до Європейського Союзу?” давали 44,7% опитаних.

Заплановані Програмою заходи на 2009 рік є набагато більш амбітними, але, зважаючи на економічну кризу і практичну відсутність коштів державного бюджету на виконання Програми у 2009 році, нема сподівань на покращення рівня виконання Програми у поточному році.

Зважаючи на це, залишається реалістично підійти до виконання тих заходів, які не потребують додаткового фінансування – наприклад, наповнення сайтів ЦОВВ (з чим наразі є велика проблема); а також сподіватися на те, що деякі кошти знайдуться на виконання заходів на регіональному рівні з місцевих бюджетів. Проте, слід звернути увагу, що навіть такі заходи, які не потребують фінансування, потребують координаційно-методичного забезпечення.

3. РЕКОМЕНДАЦІЇ

3.1. Рекомендації для доопрацювання звіту за 2008 рік:

- Вказати переможців тендерів (конкурсів) - безпосередніх виконавців заходів за Програмою;

- Додати інформацію не лише про виконання заходів, але й про організаційно-координаційну діяльність з виконання Програми (зокрема, про створення Координаційної ради з виконання Програми; кадрове забезпечення Відділу європейської та євроатлантичної інтеграції Управління міжнародних зв'язків, європейської та євроатлантичної інтеграції Держкомтелерадіо; розроблення та затвердження Порядку проведення конкурсів проектів громадських організацій, Типовий регламент конкурсної комісії тощо);
- Варто було би додати інформацію - перелік з контактами відповідальних осіб за виконання Програми у ЦОВВ та місцевих органах державної влади;
- Варто було би додати інформацію про стан забезпеченості фінансування виконання Програми на 2009 рік;
- Варто було би додати інформацію про наявність регіональних програм інформування (виконання рекомендаційного рішення Координаційної Ради місцевими органами державної влади);
- Додати до звіту тематичні інформаційні матеріали у пресі, файли теле – та радіо продукції, вироблених на державне замовлення у рамках виконання Програми;
- Звіт з усіма додатками опублікувати на сайті Держкомтелерадіо, бажано - з можливістю для коментування користувачами сайту.

3.2. Рекомендації для удосконалення форми звітності для виконавців Програми (для підготовки наступних звітів):

- Крім інформації про назву, тип та аудиторію заходів обов'язково має подаватися інформація про безпосередніх виконавців заходів і джерело фінансування цього заходу; можливо, варто запровадити дві колонки: одну для заходів за підтримки державних органів влади, іншу – для заходів, які проводять громадські організації, освітні та культурні установи тощо за підтримки іноземних та вітчизняних донорів;
- До інформації про кожний захід органу державної влади має бути доданий прямий лінк на новину та матеріали цього заходу на сайті відповідного органу державної влади;
- Чітко вказувати форму участі / підтримки з боку органу державної влади (центрального або місцевого):
- участь у заході громадської організації чи іншої структури (тобто, виступ державного службовця на заході);

- організаційна підтримка (надання приміщення, забезпечення участі учасників заходів – держслужбовців тощо);
- інформаційна підтримка (поширення інформації про заходи, надання учасникам заходів літератури та інших інформаційних матеріалів);
- фінансова підтримка проведення заходу.

3.3. Рекомендації щодо організації виконання Програми у 2009 році:

- На сайті Держкомтелерадіо зробити рубрику першого рівня “Європейська інтеграція” (доступної з головної сторінки сайту - замість нинішньої рубрики другого рівня “Євро інтеграційний поступ України” у рубриці “Міжнародне співробітництво”). До цієї рубрики внести, зокрема, Програму з усіма додатками, пов’язані документи, звіти тощо;
- Розробити і довести до ЦОВВ вимоги до наповнення веб-сайтів (окрема рубрика / розділ, у якій мають бути представлені, зокрема, тексти відповідних стратегій, концепцій, програм тощо; плани на поточний рік; звіти за минулі роки; інформація про заходи: анонси, програми, прес-релізи, фоторепортажі, матеріали (інформаційні та аналітичні довідки, тези виступів учасників); європейські галузеві програми та інформація про те, як скористатися цими можливостями);
- Розробити і довести до місцевих органів державної влади вимоги до наповнення веб-сайтів;
- Підготувати і виставити на сайті Мінекономіки (можливо, у співпраці з Представництвом Європейської Комісії) детальний посібник-путівник, що і яким чином можна отримати фінансування з фондів ЄС для використання на регіональному та місцевому рівні;
- Узгодити у часі проведення громадського обговорення річного звіту про результати виконання Програми та проектів щорічних планів виконання Програми (захід №2 Завдання №5) з наданням виконавцями Програми звітів за завершений рік та планів на майбутній рік;
- Пояснити ЦОВВ суть і мету проведення щорічних конференцій, передбачених Програмою;
- Розробити систему інформаційно-методичного забезпечення виконання Програми місцевими органами державної влади (РМ АРК, ОДА, КМДА, СМДА) – зокрема, організувати навчання відповідальних осіб (у рамках Державної цільової програми підготовки, перепідготовки та підвищення

кваліфікації фахівців у сфері європейської інтеграції); регулярну розсилку роз'яснювальних та інформаційних матеріалів про європейську інтеграцію України для використання під час прес-брифінгів та для виставлення на сайт; розробити методичні поради щодо проведення Дня Європи (громадські слухання (читання) у рамках Завдання 1; масові заходи до Дня Європи у рамках Завдання 4);

- Звернутися до Європейської Комісії та країн ЄС з пропозиціями надати своє сприяння та допомогу у реалізації заходів Програми:

- Надати інформацію про можливості європейських програм та Європейського інструменту сусідства і партнерства (завдання 2 захід 3);

- Укласти домовленості (двосторонні угоди) з новими країнами – членами ЄС про регулярне запрошення українських журналістів на ознайомчо-навчально-робочі поїздки (завдання 3 захід 4);

- Укласти домовленості про безкоштовне надання європейськими державами за двосторонніми угодами для трансляції державними ТРК України кіно-відео-продукції про історію, культуру, мистецтво, шлях до європейської інтеграції цих держав, їхні кращі художні та документальні фільми (завдання 4 захід 3);

- Укласти домовленості (двосторонні угоди) про проведення днів культури європейських країн в Україні (завдання 4 захід 4).